

De heerlijkheid van de olielamp

Ouderen onder ons herinneren zich nog de ouderwetse olielamp. Neen, niet meer de oude met raapolie gevulde en gevoede tuitlamp, die tegen het einde van de week, wanneer de voorraad bijna was opgebrand, en nieuwe olie nog niet kon worden ingekocht, bij kleine huizen onder lage daken placht voorover te hangen. Maar toch wel de nadien gekomen petroleumlamp, die op haar beurt door de gaslamp en elektrische verlichting vervangen werd. Tot grote blijdschap van de huisvrouwen: wéér zoveel werk de deur uit!

Ik heb een oude doctor philosophiae et litterarum de lof van die oude olielampen nog horen zingen: dat zachte licht van de olielamp was zo wondergoed voor de ogen. En de oude heer vertelde hoe ook Hildebrandt, toen de Utrechtse hoogleraar Nicolaas Beets, het nieuwe licht niet slechts met woorden, maar ook met de daad had versmaad. Deze had eens voor het Groningse Studentencorps een lezing gehouden. Dies was verlichting van het spreekgestoelte nodig geweest. Want in die dagen lazen de lezers hun lezing nog. Dat: „een lezing lezen” is in dit geval geen Hebraïsme, maar de preciese Nederlandse omschrijving van wat er gebeurde. Lezingen werden gelezen. Winterlezingen met een spreker, die een lezing hield „alles uit 't heufd” waren onbekend. Gelijk trouwens ook vandaag zulke lezingen geen eigenlijk gezegde lezingen zijn. Welnu — Beets, die zijn preken las, las des te meer zijn lezingen. Daarom moest het spreekgestoelte ook in Groningen verlicht zijn. Maar de gaslamp werd die avond niet ontstoken. Naast het leesbordje stond een petroleumlamp. Met witte kap. Op verzoek van de spreker: dat zachte licht was zo wondergoed voor de ogen.

Die olielampen hadden voordelen!

Wanneer ergens in een huis de lamp uitging — bijvoorbeeld omdat ze in een huiselijke twist werd stukgeslagen — dan brandden toch bij alle burens de lampen door. Geen macht ter wereld was in staat om alle huizen, heel een dorp, een ganse streek, een stad in donker te zetten. Dat kon later. Een greep in de gasfabriek, één overschakeling in de elektrische centrale — en het is gebeurd. Een storing aan de buitenleiding, één kortsluiting in de centrale — en de ramp is geschied.

Ik moet de laatste tijd daar vaak aan denken.

Dat de Here Jezus Christus het zo schoon heeft ingericht in Zijn kerk. Hij plaatste in deze wereld in vele steden, in vele dorpen losse kandelaars. Een vol getal. Verspreid over de gehele wereld. Een kandelaar in Efeze. Een in Smyrna. Een in Pergamus. Een in Thyatira. Een in Sardes. Een in Filadelfia. Een in Laodicea. In elke gemeente één kandelaar. Een gemeenschappelijke leiding op aarde is er niet. Een aardse centrale ontbreekt. Geen macht op aarde is in staat al die kandelaars tegelijk te doven: „Ook mede is deze heilige Kerk niet gelegen, gebonden, of bepaald in een zekere plaats, of aan zekere personen, maar zij is verspreid en verstrooid in de gehele wereld.”

Helaas — men heeft wéér aardse centrales gesticht. De pauselijke stoel, een synodaal bestuur, een met macht over de gemeente beklede meerdere vergadering. En met één greep zetten deze instanties al hun onderhorigen in de donker....

De Here heeft het óók in de kerk zo heerlijk gedaan. En zo kan het gebeuren, dat Hij de éne gemeente zet in dat zachte licht, zo wondergoed voor de ogen; dat hij de andere gemeente bedreigt haar kandelaar te zullen wegnemen; dat Hij een derde gemeente priist om haar trouw.

Zullen we bevreesd blijven voor aardse centrales?

En niet wijzer zijn dan de Here?

En niet — door het anders te doen — de oordelen over Laodicea verslepen naar Thyatira?

En — dit tot slot — de moraal van deze beeldspraak niet vernietigen door het derde-van-vergelijking over het hoofd te zien? D. E. C.

Laten we liever het kind bij zijn naam noemen.

Die naam is: WEDERKEER.

WEDERKEER tot de basis, door de gebonden kerken verlaten: de drie Formulieren van Enigheid en de aangenomen Kerkorde.

P. D.

Is voor de gebonden kerken „her-eniging” primair?

Volgens 't geen we hierboven schreven moet het antwoord op de vraag, of voor de gebonden kerken her-eniging primair is, bevestigend luiden.

De hoofdzak is voor de gebonden kerken niet, of ze in de toekomst weer met de vrijgemaakte kerken zullen samenleven.

Er is iets anders dat vóór gaat, en geschieden moet, ook al zou er geen enkele vrijgemaakte kerk zijn overgebleven.

Dat andere is: bekering, en daarom wederkeer tot de helaas verlaten grondslag.

Als in een bepaalde gemeenschap, neem maar het huwelijk, de een zwaar zondigde tegen de ander en de man de vrouw mishandelde en wegjoeg, dan is niet het eerste waarvan hart en mond van die man daarna vol moeten zijn: hereniging, maar dan is allereerste eis: bekering. En al zou de vrouw inmiddels sterven, zodat hereniging hier beneden uitgesloten was, daarmee was die man niet vrij. Hij zou nooit mogen zeggen: Ik ben van alles af. De bekerings-eis zou blijven.

Wat zou er aanvankelijk niet gewonnen zijn, indien in de gebonden kerken de roep om „hereniging” eerst eens zweeg, en bekering openbaar werd. Daarin, dat men terugkeerde tot hetgeen men te onzaliger ure prijs gaf en verliet.

WEDERKEER, als teken van bekering, gaat vóór alle „herenigings”-poging.

P. D.

We moeten toch vergevengszind zijn?

't Gebeurt dat iemand, die weigert wat niet in een hoek geschied is: de loscheuring van de Gereformeerde Kerken plus de schuldigverklaring (in de hoogste kerkelijke graad) van hen die genade ontvingen, getrouwd te zijn, nu maar in een hoek, in een onder-onse, in 't gelijk te breien — te horen krijgt: nu ja, maar U moet toch vergevengszind zijn?

Aan dit zeggen ligt een gedachte ten grondslag, die ik zou willen kwalificeren als: hinderlijk misverstand. Want hier wordt de hele zaak neergehaald tot het niveau van persoonlijke krenking, belediging van de ene mens door de andere. Ik ken echter geen vrijgemaakte die in dit verband, naar onze Belijdenis, niet het oprechte voor-nemen heeft, zijn naaste van harte te vergeven. Doch daarover loopt de kwestie helemaal niet. Die ligt zó: tussen de vrijgemaakte en gebonden kerken zijn in geding valse leeruitspraken en valse wetten — wil men die nu wegdoen en opheffen, ja dan neen? Wat heeft vergevengszindheid hiermee te maken?

Om dit wat scherper te doen gevoelen: mag men tot de leden onzer kerken, die weigeren met de Rooms en te komen tot „samenspreking” zeggen: maar U moet toch vergevengszind zijn? Dwaasheid. Wat ons tot zulk een „samenspreking” met Rome in de weg staat, is de handhaving van een valse leer en van valse wetten.

Daar heb ik U, zegt de ander, want er is een heel groot onderscheid tussen Rome en de gebonden kerken. Inderdaad, Niemand die 't betwijfelt. In één zaak echter komen ze tot hiertoe overeen: in de weigering, weg te doen wat Gods Woord evident weersprekt.

En ook staan ze, wat één bepaald punt betreft, vlak bij elkaar. De synode heeft gezegd: als ge mijn „Goddelijke waarheid” verwerpt, zijt ge een revolutionnaire. Want ge verwerpt mijn gezag. De paus zegt precies hetzelfde. Alle afwijking van de leer is opstand tegen de paus.

Wat moet ik hier met mijn vergevengszindheid beginnen?

P. D.

onderhavige geval 't eerst bezigde, is moeilijk uit te maken; best mogelijk dat hij of anderen die het overnamen er niet de minste verkeerde bedoeling mee had(den); maar ik hoop dat het woord, doorzien, in onze kringen niet meer gebezigd wordt voor een eventueel (ook door ons gehoopt) toekomstig samengaan en samenleven met de gebonden kerken.

Immers, wat zegt dat woord: hereniging?

Niets minder, maar ook niets meer dan dit: Eens waren we één. Nu niet meer, want we zijn uit elkaar gegaan, gescheiden. We moeten weer één zien te worden.

Volkomen „neutraal” dus. Een volstrekt „onzijdig” woord. Is daar bezwaar tegen?

Ongetwijfeld. Want dit mooie „neutrale” woord helpt de feiten verdoezelen. Immers, we zijn niet om enig geschil „uit elkaar gegaan” en „gescheiden”. Het nuchtere feit is: de Gereformeerde kerken waren samengekomen op de grondslag van de Belijdenis; de synode is van die grondslag afgegaan door het leggen van een nieuwe basis: niet drie, maar vier Formulieren van Enigheid, waarvan het vierde Formulier met de andere in strijd is; toen heeft de synode, door intimidatie eerst, door camouflagepogingen daarna, de kerken verlokend en verleidend om zich met haar op die nieuwe basis te stellen, wat haar ten dele gelukte, terwijl zij de ambtsdragers, die op het oude fundament bleven staan, en haar dit berichtten, verklaarde openbare grove zondaars te zijn, de hoogste kerkelijke straffen waardig. Zo hebben dan de gebonden kerken met de Gereformeerde Kerken gebroken. En bovendien heeft de synode de hiërarchie ingevoerd, waarvan Prof. Rutgers eens schreef, handelend over de aanvaarding der kerkorde in 1571 (waaronder de Gereformeerde Kerken nog steeds leven): „Niet, alsof door die eerste Kerkordening één enkele groote Landskerk was in het leven geroepen, waarin alle plaatselijke Kerken zich als het ware opgelost hebben, waaraan zij hare leden zouden hebben overgedragen, en waarover de Synode als een algemeen bestuurscollege nu eene eigene macht zou ontvangen hebben. Dat zou volkomen in strijd zijn geweest met de straks aangehaalde beginselen der belijdenis; en van die belijdenis kon in dit geval nog zooveel te minder worden afgeweken, OM DAT DE RECHTMATIGHEID VAN DE GANSCH REFORMATIE, EN DUS HET BESTAANSRECHT ZELF DER GEREFORMEERDE KERKEN, MET DE HANDHAVING OF VERLOOCHENING DIER BEGINSELEN STOND OF VIEL”.

Hier is nu geen enkel woord Frans bij: kerken, die misschien nog heel druk praten over haar „vrijheid en zelfstandigheid”, maar zich onderwerpen aan een synode als aan een bestuurscollege met eigen macht, hebben het recht verloren, zich Gereformeerde kerken te noemen, eenvoudig omdat ze 't niet meer zijn. Hoe vaster men nu het woord „her-eniging” er in hamert, des te dieper zal de gedachte post vatten, dat het toch eigenlijk maar gaat om de „eenheid”. 't Gevaar wordt dus met de dag groter, dat de „eenheid” gezien, geterd en nagestreefd wordt als een idool, als iets dat men gaat stellen boven al het andere. Men bedenke echter deze twee dingen:

NIET DOOR „EENHEID” IS DE GEHOORZAAMHEID AAN DE HERE GEWAARBORGD, maar

DOOR GEHOORZAAMHEID AAN DE HERE IS DE EENHEID GEWAARBORGD.

Eenheid?

Ook wij begeren die met heel ons hart.

Maar dan de eenheid, die gegrond is op de waarheid en het recht Gods.

Dat is in dit verband: terugkeer tot het aloude fundament der Reformatie. Terugkeer tot de Gereformeerde Kerken. Door weg te doen het vierde Formulier van Enigheid. Door grondig te verloochenen de ingevoerde kerkelijke hiërarchie.

Her-eniging?

De rechten van de (vrijgemaakte) kerken op de goederen der (plaatselijke) kerken

In een artikel „Oud Verband of Nieuw Verband” heb ik een juridische beschouwing gegeven omtrent de vraag aan welk kerkverband de goederen, tot de gezamenlijke kerken behorend, toekomen, waarbij ik tot de conclusie kwam, dat de vrijgemaakte gereformeerde kerken als voortzetting van het oude verband daarop recht hebben. Van mogelijk nog meer belang is de vraag hoe het nu rechtens staat met de goederen der plaatselijke kerken. Beantwoording van deze vraag schijnt te moeilijker, wanneer slechts een zeer klein gedeelte ener kerk zich heeft vrijgemaakt. De vrijgemaakte minderheid schijnt in zulk een geval wel alles tegen te hebben, wanneer wij letten op de door de Hoge Raad voor het Nederlands recht aanvaarde leer, dat bij ieder diepgaand meningsverschil over een geoorloofd ingrijpend besluit opoffering door de minderheid van haar aandeel in de bezittingen van de kerk het noodzakelijk gevolg is. Bij de beoordeling door de burgerlijke rechter van deze geoorloofdheid blijven, zoals reeds eerder werd vermeld (Zie „Rechtspraak en Staatsneutraliteit”), redenen van geloof

en waarheid buiten beschouwing. En is daarmee aan de minderheid de pas niet afgesneden om haar recht te krijgen?

Het antwoord op deze belangrijke vraag hangt er van af hoe de situatie rechtens is in één geval gewezen kan worden, dat de vrijmaking een zich losmaken was van een — door schending van voor de kerk geldende rechtsregels — ongeoorloofd ingrijpen van het orgaan der kerk, de kerkeraad.

Duidelijkheidshalve worden de hoofdlijnen van de rechtspositie onzer kerken hier even herhaald: Het kerkverband mist rechtspersoonlijkheid, waardoor de bepalingen der Kerkenorde niet als statuten van het verband kunnen worden beschouwd, doch met de Drie Formulieren van Enigheid de statuten van elke kerk op zichzelf vormen. De kerken hebben in art. 87 K.O. statutair slechts de afspraak met elkander vastgelegd, dat ieder voor zich haar eigen statuten niet zal veranderen, doch dat zij slechts gezamenlijk dit zullen doen.

Art. 31 geeft nu de spil, waar het recht der kerk

om draait: Niet alleen gebiedt het als inhoud van de contractuele last aan de meerdere vergaderingen te handelen in overeenstemming met het Woord Gods en de artikelen der K.O., doch ook geeft het als statutaire bepaling voor de kerk de regel, dat a) een handelen in strijd daarmee voor de kerk niet geldig is, dus de kerk niet bindt, en b) dat een handelen in overeenstemming daarmee voor de kerk wél geldig is, dus de kerk wél bindt.

Een besluit van de kerkeraad in strijd met deze regel is ongeldig.

Dit ligt in het burgerlijk verenigingsrecht aldus vast: Bij niet-inachtneming van de statutaire voorschriften door een orgaan van een rechtspersoon handelt dit orgaan buiten de kring van zijn bevoegdheid en ontbreekt aan de door hem genomen besluiten rechtsgeldigheid. Zo zijn de in een onwettige vergadering ener naamloze vennootschap genomen beslui-

ten van de aanvang af nietig en eveneens alles wat ter uitvoering daarvan is geschied (blijkens het arrest van de Hoge Raad van 6 Februari 1931). Evenzeer zal het niet-inacht nemen van de rechtsregels van de statuten der kerk — in het bijzonder der Drie Formulieren en de Kerkenorde — nietigheid van de desbetreffende besluiten ten gevolge hebben.

Als we nu art. 31 K.O. lezen, dan bemerken wij, dat het ook uit zijn tekst blijkt, dat het niet aan het vrije goedvinden van een kerkeraad staat om een besluit van een meerdere vergadering al dan niet voor vast en bondig te houden. Er is sprake van een rechtsplecht: 't gene door de meeste stemmen goedgevonden is, zal voor vast en bondig worden gehouden, d.w.z. moet voor vast en bondig worden gehouden. Dit ziet op de plicht om wel voor verbindend te houden, terwijl het slot „Tenzij dat het bevestigd worde te strijden tegen het Woord Gods, of tegen de Artikelen in deze Generale Synoden besloten etc." ziet op de plicht om niet voor verbindend te houden. De kerkeraad kan dus niet naar willekeur te werk gaan, doch moet toetsen welke besluiten voor de kerk, waarvan hij het orgaan is, geldig door de meerdere vergadering zijn genomen. De lastgever blijft meester van de last naar burgerlijk recht, hetgeen in casu betekent: De kerkeraad gaat na of zijn opdracht aan de meerdere vergadering behoorlijk is uitgevoerd en in hoeverre de kerk daaraan gebonden is. Blind is er alleen in het geval van uitvoering naar behoren: Wij zagen vroeger reeds, dat een kerk niet gebonden is aan overschrijding van de lastgeving door de betrokken meerdere vergadering. De ratificatieplicht bestaat alleen voor geldige besluiten van classes en synoden; daarentegen is de kerk statutair verplicht niet-geldige besluiten niet te ratificeren.

Wie nu goed heeft opgelet bij wat ik in mijn artikel „Oud Verband of Nieuw Verband" heb opgemerkt, zal hier kunnen menen een tegenstrijdigheid te ontdekken. Ik ben er daar nl. van uitgegaan, dat synodoeratische kerkeraden wel nietige besluiten van meerdere vergaderingen konden bekrachtigen met als gevolg, dat deze besluiten voor hen geldigheid verkregen. En dat hiervan de consequentie was, dat zij daarmede uit het verband traden, prijsgevend de rechten van de gezamenlijke kerken als bedoeld in art. 84 K.O. Terwijl volgens hetgeen ik hierboven schreef een dergelijke bekrachtiging als in strijd met de statuten nietig zou zijn. Wij moeten hier goed onderscheiden. Vroeger zagen wij reeds (Burgerlijk Recht en Kerkrecht, Reformatie van 14 April 1951), dat rebus ipsis et factis het aanvaarden van een andere grondslag voor een vereniging mogelijk is, indien alle leden zonder uitzondering zonder krachtig en daadwerkelijk protest, zij het ook met tegenzin deze aannemen. De processen om de kerkelijke goederen na Afscheiding en Doleantie zijn op deze grond door de gereformeerde gezindte verloren. Zeker lijkt mij, dat in de kerken, waar het tot vrijmaking is gekomen en waar niet volstaan werd met een bezwaard blijven en een slikken van een tolerantie-clausule, dit argument ons niet van synodoeratische zijde met vrucht kan worden tegengeworpen. In hoeverre er ten aanzien van de bezwaarden-groep binnen de synodocratie reeds sprake is van een rebus ipsis et factis aanvaarden zal ik maar niet gaan beoordelen, daar een dergelijk oordeel meer op de weg ligt van een rechter, die van alle omstandigheden van het betreffende geval precies op de hoogte kan worden gesteld. Laat ik maar volstaan met er ter dezer plaatse nog eens op te wijzen, dat het gevaar daarvoor zeer groot

is en met het voortschrijden van de tijd steeds groter wordt. Nog niet zo heel lang geleden, op 14 December 1932, heeft de Hoge Raad zich over een dergelijke vraag uitgelaten en kwam daarbij tot gelijke slotsom. (Het geval had betrekking op het in strijd met de statuten niet uitkeren van winst bij een naamloze vennootschap. De fiscus beriep zich op de nietigheid, doch kreeg te horen, dat, nu alle aandeelhouders dit besluit hadden goedgekeurd, het geldig was). Voor het statutaire recht der naamloze vennootschappen is de Hoge Raad op 8 April 1938 zelfs nog verder gegaan door bij een unaniem besluit van alle aandeelhouders in strijd met de statuten toch nietigheid aan te nemen.

Tot dezelfde conclusie kwam de Advocaat-Generaal bij de Hoge Raad in de zaak van de kerk van Houwerzijl, waaruit ik overneem: „Uittreding uit het verband, met als gevolg dat de zich afscheidenden tevens hun rechten op de eigendommen behouden, kan niet geschieden krachtens een besluit van de kerkeraad of de meerderheid der leden. De minderheid, die in het verband blijft, behoudt haar recht op die goederen. Naar mijn mening zou dit zelfs het geval zijn, wanneer één lid der kerk in synodaal verband wenste te blijven, en kan er eerst sprake zijn van een mede-overgang der uit het verband tredende plaatselijke kerk, wanneer alle leden unaniem zich met het besluit daartoe zouden verenigen. Dit zou dan het geval zijn, omdat die goederen toebehooren aan de „plaatselijke" gemeente en niet aan het geheel der kerken". De grond hiervan ziet de Advocaat-Generaal hierin, dat het verband tot het „wezen" der plaatselijke kerk behoort. Dit laatste acht ik onjuist: De grond van deze op zichzelf m.i. juiste conclusie, ligt hierin, dat het verband door de kerken statutair is geregeld. Niet alles wat statutair geregeld is, behoort tot het wezen van een rechtspersoon. Wel zal een statutaire regeling verstrekkende gevolgen kunnen hebben als hier bedoeld. Bovendien: In de statuten is uitdrukkelijk een voorbehoud gemaakt n.l. „Tenzij etc." in art. 31 K.O., dat het verbod van consciëntiebinding in art. 32 Ned. G.B. nader uitwerkt. Tenslotte: de toepassing van deze conclusie voor het onderhavige geval kwam verkeerd uit, daar deze rechtsdienaar er van uit ging (en waarschijnlijk op grond van het dossier, dat hij ter beschikking had er van uit moest gaan), dat de bewuste synodebesluiten rechtsgeldig waren.

Uit al het vorenstaande kom ik juridisch dus tot dit resultaat: Gaan alle leden van een kerk accoord met in-zichzelf-ongeldige besluiten van meerdere vergaderingen, dan worden voor die kerk genoemde besluiten als geldig beschouwd, (mits uiteraard niet strijdig met de Nederlandse openbare orde en goede zeden). Is er slechts één lid (dit hoeft geen kerkeraadslid te zijn), dat zich tijdig vrijmaakt op de juiste wijze, dan leeft de kerk voort in dit ene lid, omdat hij zich heeft gehouden aan de geldende statuten met alle materiële gevolgen van dien. Dat er geen kerkeraad is, doet hieraan niet af, daar volgens het arrest van de Hoge Raad van 13 Mei 1938 een zedelijk lichaam kan bestaan zonder bestuur.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat er in Nederland door de rechter wel uitspraken in kerkelijke kwesties zijn gedaan, waarbij de minderheid in het bezit van alle goederen werd gesteld; ik denk b.v. aan de uitspraken van het Haagse Hof van 1938 inzake de Oud-Geref. Gemeente te Scheveningen en vrij recent inzake de Hersteld Apostolische Gemeente te 's-Gravenhage. Ook voor onze kerken kan dit van zeer groot belang zijn, en de kerkeraden moeten zich m.i. hierop wel ernstig bezinnen, in ieder geval dan

wanneer duidelijk is hoe de onderscheidene rechters in Nederland over deze vragen denken.

Er is echter aan deze uitlegging van art. 31 K.O. voor de kerken nog een andere zijde dan die van het recht op de kerkelijke goederen. De kerken kunnen er nl. uit leren van welk 'n groot gewicht besluiten van meerdere vergaderingen voor haar eigen kerkelijk leven kunnen betekenen. Haar wettige besluiten zijn door de geschetste rechtsverhoudingen immers geen zui-vere adviezen meer, doch volgens gemaakte afspraak, bindende regelingen voor het eigen kerkelijk leven geworden. Daaruit moet duidelijk zijn, dat de kerkleden en de kerken, waar dit mogelijk en gerechtvaardigd is, zich niet zo gauw op meerdere vergaderingen moeten beroepen. Laat men in christelijke wijsheid, en ook zonder daar weer een wet van te maken, eerst trachten met alle beschikbare middelen moeilijkheden in eigen boezem op te lossen. Geef de meerdere vergaderingen niet meer werk dan strikt noodzakelijk is. Het zal het aanzien van deze vergaderingen ten goede komen, wanneer zij dienaarssens der kerken blijven en geen heersersessen worden over de kerken. Ook uit praktische overwegingen valt hier veel voor te zeggen, want hoe minder er op het agendum voorkomt, des te beter zal de behandeling kunnen zijn. En zo zullen door het volgen van deze gedragslijn de kerken uiteindelijk het beste gediend zijn.

Mr L. ROELEVELD.

Doctoraal-examen

Geslaagd voor het doctoraal-examen (cum laude)
Ds D. Deddens te Wetsinge-Sauwerd.

Een „historische" dag

Dinsdag jl. was het voor de Theologische Hogeschool een bijzondere dag. Voor het eerst in haar lange, bewogen historie werd toen door één van haar studenten het doctoraal examen afgelegd.

Gedurende vele jaren werd onze Hogeschool verhinderd haar recht-van-promotie uit te oefenen. In 1945 kwam aan deze tegenwerking evenwel een eind. De synode van Enschede deed alles weg wat het gebruik maken van het promotierecht had belemmerd. En nu werd het eerste doctorale examen afgenomen.

Het was een goede dag. Maar in die dat examen meemaakten „vermenigvuldigen zich de gedachten". De grote strijder voor het promotierecht, prof. Greijdanus, was reeds voor vier jaar heengegaan. Wat was hij bewogen, toen de synode van Enschede de baan voor de normale ontwikkeling onzer School vrijmaakte. En ook prof. Schilder en prof. Holwerda, die met zo grote vreugde aan de voorbereiding van dit examen hadden meegewerkt, mochten deze Dinsdag niet meer beleven.

God beware onze Hogeschool. En geve haar het enige, dat haar bestaansrecht geeft, nl. het dienstbaar zijn aan de opbouw der kerk en zo aan de vroomheid des levens.

C. V.

Toenemende verwarring

Wie in het zich zo razend snel ontwikkelende — of, beter gezegd: ontbindende — mensenleven onzer dagen uit het woord des HEREN wil leven, en dus weet dat buiten dat leven-uit-het-woord de mensen geen dageraad wacht, luistert met grote aandacht naar de vele stemmen welke zich in de „christelijke wereld" doen horen. Hij doet dat in de vurige hoop een woord te vernemen, dat getuigt van Gods genade; een woord dat oproept tot gehoorzaamheid aan het woord des HEREN; een woord, dat de „geest dezer wereld" op een of ander punt ontmaskert, de zonde aanwijst en veroordeelt, en zo de afval openbaar maakt en bestrijdt. Het is immers zó, dat als Gods Geest nog werkt, het spreken van zulke woorden niet kan uitblijven. Ja, dit spreken is een eerste bewijs, een eerste teken, dat de Geest des Heren nog in kerk en wereld bezig is om Christus' verlossing uit te werken en te voleindigen.

Wie in deze houding naar de stemmen uit de „christelijke wereld" luistert zal vooral wachten op en verlangen naar een woord, waardoor de geesten worden beproefd.

Het is immers zó, dat alle zonde en alle afval van Gods kerk en de gelovigen de gestalte heeft van een zich innerlijk, dikwijls onbewust, maar daardoor des te grondiger, assimileren aan de „geest dezer eeuw". Men stompt dan af voor het woord van de Heilige

Geest. Men leest diens woorden wel, maar ze hebben geen vat meer op het hart. Ze „doen" niets meer. Ze belichten de wereld om en in de mens niet meer, want de ogen zijn voor het Geesteslicht gesloten. Ze ontdekken de eigen zonde en de verworping van het christelijk leven niet. Ja, ze worden zelfs omgesmolten tot ze de dragers worden van eigen gedachten en begeerten. In dezelfde mate nu als dit geschiedt krijgt Satan, de geest dezer eeuw, vat op de harten. Hij vergiftigt het oordeel over heel het mensenleven. Hij vertroebelt de blik op geld, goed, huwelijk, staat, volk, arbeid, geloof, gebed; kortom op heel het mensenleven in al zijn uitingen. En dan gaat het leven des geloofs tanen, ja, tenslotte verdwijnt het zelfs geheel.

Maar wanneer nu de Heilige Geest gaat werken, wanneer Die vaardig wordt over de kerk, dan komt er het beproeven der geesten of ze uit God zijn. Dan staan mannen op die sober en ernstig en zakelijk de zonden aanwijzen en de afval laten zien. Zulke mannen verwekken altijd hevige reactie, dikwijls ook gloeiende haat. Want een mens klampt zich nergens zó aan vast als aan zijn afgoden! Maar daartegenover zullen er ook altijd zijn, die met schrik en schaamte de zonde in de kerk en in eigen leven ontdekken, daarover waarlijk berouw hebben en in een nieuwe gehoorzaamheid gaan wandelen.

Wetnu, omdat zó de situatie is, zal ieder, die hunkert naar een opleven van het geloof en de dienst van Gods volk, steeds verlangend uitzien naar woorden, waarin uitkomt, dat de sprekers of schrijvers Gods woord verstaan en dus ook het leven der mensen en die duidelijk en zakelijk afdwalingen en zonden aanwijzen en oproepen tot bekering.

Wie nu met deze hoop en in deze verwachting in de christelijke wereld van onze dagen verkeert en werkt, beleeft een slechte tijd. Want de verwarring, het dwalen, het omnevelen en krachteloos maken van Gods woord, het betoverd worden door de wijsheid, de schoonheid, de vreugde van deze wereld neemt hand over hand toe. Op alle mogelijke manier. Wat wordt men zelden getroffen door een waarlijk vroom woord in de politieke, sociale, en allerlei andere strijd. Het kan tot stikkens toe benauid maken, dat onder allerlei christelijk vaandel en in allerlei christelijke organisatie een door en door wereldse geest in concrete doelstellingen, wijze van propaganda voeren, methoden om in eigen organisatie en met eigen organisatie de macht te grijpen en te houden, de duizenden verslaat! Zelfs in het gebed en in preken en bidstonden hoort men het geluid van een geest die niet uit God is.

En daarbij wordt het woord Gods krachteloos gemaakt door er tot in het oneindige over te redeneren. In de christelijke wereld is er het ononderbroken gerucht van „in gesprek" zijnde mensen. Ieder een is aan 't „praten", aan 't „spreken", aan 't „beschouwen", aan 't „zich bezinnen". Men verliest zich in het beredeneren van alle mogelijke interessante of niet-interessante, wetenschappelijke of niet-wetenschappelijke, kerkelijke en niet-kerkelijke kwesties. Vooral ten aanzien van de kerk is dat het geval. En er worden soms zeer gewichtige, zeer ernstige, soms zelfs zeer scherpe dingen gezegd. Doch lezer, wees maar niet bang of blij! Want er gebeurt niets. Of liever, de „leiders" in de kerk — net als in de vele andere organisaties — laten ieder praten, ze kunnen heel

Naar e

Dat wij wat zweer Schrift on ook erken te ook he eigen belaa als werkge heide org GMV uit op de juist is en blijft worstelen deze zaak tegenstellin ten bloede minst de c eniging in

Nu wij lichting op- MAATSCH MEERD V FORMEER in herinne prof. dr K „De openb op blz. 280 „kerk" t waarbij hij

„Hoe v betoogd, heersen a tie en ge voor „gr zedewet a patroon a beïjdenis. aangeziel éne liefde kende ge- onze the cipe zijn variabele inhouden zo weinig Maar E blijven E woord he is gepre worden c gebeurt t een „crec en christ „verenigd niet om van de fe uitgevoch de dador Christe Zijt ge Zijt ge beginsel ge binnen den" en Geestes? wordt in — de lie Of zal d

wat incas hen tenslo maar niet En zó wor van het W de Gerefoa ken alle b danks — heid. Zo b heersing — en dan van Prof. de doorbr christelijke het, klagen je, de ver veel zetels

Deze di de „Nieuw terdag 3

In de Z de hoofd- dat de tite 3 Mei nu denking" zijn van „ schrijver, Prof. Hol de eeuwige Holwerda